

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Εισαγωγή

Στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών¹ δημιουργήθηκε η ηλεκτρονική βιβλιογραφική βάση δεδομένων Hellecon² που περιέχει επιστημονικές δημοσιεύσεις στον τομέα των Οικονομικών Επιστημών και συγκεκριμένα³:

1. δημοσιεύσεις ελλήνων για θέματα που αφορούν στην ελληνική οικονομία,
2. δημοσιεύσεις ξένων ερευνητών για την ελληνική οικονομία,
3. κοινές δημοσιεύσεις ελλήνων και ξένων,
4. δημοσιεύσεις ελλήνων για θέματα οικονομικής επιστήμης χωρίς ιδιαίτερη αναφορά στην Ελλάδα.

Μια τέτοια βάση γίνεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα και πρωταρχικός στόχος του έργου είναι η εξυπηρέτηση των ελλήνων ερευνητών που ενδιαφέρονται για βιβλιογραφία στο γνωστικό αντικείμενο των οικονομικών επιστημών. Δευτερευόντως όμως από τα στοιχεία που συλλέχθηκαν προκύπτουν και μια σειρά από συμπεράσματα για την εξέλιξη και την ποιότητα των δημοσιεύσεων που αφορούν την ελληνική οικονομία ή/και των δημοσιεύσεων των ελλήνων ερευνητών.

Στη βάση περιέχονται 7.496 τίτλοι, από τους οποίους οι 4.069 είναι άρθρα και οι 3.427 κείμενα, 4.015 συγγραφείς περίπου (εφόσον κάποιος πιθανόν επαναλαμβάνονται με διαφορετική ορθογραφία ή διαφορετικά αρχικά του ονόματος του συγγραφέα), από τους οποίους 1.465 (36,5%) είναι ξένοι και 2.550 (63,5%) έλληνες. Ο διαχωρισμός σε άρθρα και κείμενα κρίθηκε σκόπιμος σύμφωνα με τα διεθνή βιβλιογραφικά πρότυπα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των άρθρων είναι σε αγγλική γλώσσα,

Α. Ι. ΤΣΙΠΟΥΡΗ

Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

ακολουθεί η ελληνική και σε μικρά ποσοστά γαλλική, γερμανική, ενώ άλλες γλώσσες συμμετέχουν σε ποσοστό κάτω από 1%. Στα κείμενα η πρωτότυπη γλώσσα είναι καταρχήν η ελληνική και ακολουθείται με μεγάλη απόσταση από την αγγλική και τη γαλλική, όλες οι άλλες είναι κάτω του 1%.

Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των στοιχείων ήταν βιογραφικά σημειώματα, βάσεις δεδομένων, κατάλογοι, βιβλιογραφικοί οδηγοί, περιοδικά, γκριζα βιβλιογραφία, βιβλιοθήκες, διαδίκτυο και σε μικρότερο ποσοστό άλλες πηγές. Η συλλογή βιογραφικών αποδείχθηκε ιδιαίτερα περιεκτική με αποτέλεσμα να προκύψει μεγαλύτερος αριθμός δημοσιεύσεων από ό,τι αρχικά προβλεπόταν. Εκτός από την άμεση χρήση της ίδιας της βάσης έχουν δημιου-

¹ Επιστημονική υπεύθυνη του έργου ήταν η κ. Τσιπούρη και συνεργάστηκαν σαν Επιστημονική Ομάδα με βάση την ειδικότητά τους οι Ι. Δημητρίου, Αλ. Κύρσης, Α. Κωστελέτου, Δ. Μαυρή, Ευγ. Μπουρονόβα, Μ. Ξανθάκης, Χρ. Πιτέλης και Αλ. Φραγκουδάκη.

² Η βάση έγινε με χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Έρευνα και την Τεχνολογία (ΕΠΕΤ II), Μέτρο 2.4: "Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Δημιουργία και Ανάπτυξη Τραπεζών Πληροφοριών και Δεδομένων για την Επιστήμη και την Τεχνολογία" (Κωδικός έργου 18) και αναμένεται ότι θα είναι στο άμεσο μέλλον προσβάσιμη μέσω του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης.

³ Η βάση περιλαμβάνει τους πρωτότυπους τίτλους και τη μετάφρασή τους:

- στα ελληνικά όταν η πρωτότυπη γλώσσα δεν είναι η ελληνική,
- στα αγγλικά όταν η πρωτότυπη γλώσσα είναι η ελληνική.

γηθεί αρχεία με συγγραφείς και λέξεις κλειδιά, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στους ερευνητές.

2. Γενικά συμπεράσματα για την έρευνα στις οικονομικές επιστήμες στην Ελλάδα

Από τις κατατάξεις που έγιναν τα σημαντικότερα συμπεράσματα προκύπτουν από την ταξινόμηση που έγινε:

➤ με πρότυπο την κατάταξη κατά το *Journal of Economic Literature (JEL)* και

➤ με βάση την προέλευση των άρθρων από περιοδικά του Social Science & Science Citation Index.

Από την ανάλυση των δημοσιεύσεων κατά κατηγορία φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός τίτλων συγκεντρώνεται στα διεθνή οικονομικά και τα οικονομικά της ανάπτυξης. Σε ό,τι αφορά τα άρθρα ακολουθούν τα μαθηματικά/στατιστική και η αγροτική οικονομία, ενώ στα κείμενα η βιομηχανική οικονομική και η αγροτική οικονομία. Η μικροοικονομική, η οικονομική ιστορία και οι άλλοι τομείς που είναι συγγενείς, όπως το “Δίκαιο και Οικονομία” και η “Μεθοδολογία” είναι από τις κατηγορίες με τη χαμηλότερη συγκέντρωση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Δημοσιεύσεις άρθρων κατά κατηγορία Jel

Κατηγορία Jel	Αριθμός Άρθρων	Ποσοστό
06. Διεθνή Οικονομικά	833	14,02%
15. Οικονομική Ανάπτυξη, Τεχνολογική Αλλαγή και Μεγέθυνση	566	9,53%
03. Μαθηματικά - Στατιστική - Πιθανότητες	520	8,75%
17. Αγροτική Οικονομία και Οικονομία Φυσικών Πόρων	427	7,19%
13. Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οικονομικά Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ, Λογιστική	422	7,10%
12. Βιομηχανική Οργάνωση	365	6,14%
05. Μακροοικονομική και Νομισματική Οικονομική	360	6,06%
08. Δημόσια Οικονομική	357	6,01%
10. Οικονομικά της Εργασίας και Δημογραφική Πολιτική	340	5,72%
09. Υγεία, Εκπαίδευση και Πρόνοια	333	5,61%
07. Χρηματοοικονομική	320	5,39%
16. Οικονομικά Συστήματα - Οικονομική Κοινωνιολογία - Οικονομική Ανθρωπολογία και Οικονομική Γεωγραφία	215	3,62%
20. Άλλα ειδικά θέματα	202	3,40%
19. Πληροφορική και Οικονομία	185	3,11%
18. Αστική, Αγροτική και Περιφερειακή Οικονομία	160	2,69%
04. Μικροοικονομική	148	2,49%
14. Οικονομική Ιστορία	73	1,23%
11. Δίκαιο και Οικονομία	46	0,77%
02. Μεθοδολογία και Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης	35	0,59%
01. Γενικά Οικονομικά και Διδασκαλία	33	0,56%
ΣΥΝΟΛΟ	5940	100,00%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2		
Δημοσιεύσεις κειμένων κατά κατηγορία Jel		
Κατηγορία Jel	Αριθμός Κειμένων	Ποσοστό
06. Διεθνή Οικονομικά	688	14,10%
15. Οικονομική Ανάπτυξη, Τεχνολογική Αλλαγή και Μεγέθυνση	651	13,35%
12. Βιομηχανική Οργάνωση	453	9,29%
17. Αγροτική Οικονομία και Οικονομία Φυσικών Πόρων	322	6,60%
09. Υγεία, Εκπαίδευση και Πρόνοια	307	6,29%
10. Οικονομικά της Εργασίας και Δημογραφική Πολιτική	298	6,11%
05. Μακροοικονομική και Νομισματική Οικονομική	273	5,60%
08. Δημόσια Οικονομική	254	5,21%
07. Χρηματοοικονομική	223	4,57%
18. Αστική, Αγροτική και Περιφερειακή Οικονομία	221	4,53%
13. Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οικονομικά Επιχειρήσεων, Μάρκετινγκ, Λογιστική	216	4,43%
16. Οικονομικά Συστήματα - Οικονομική Κοινωνιολογία - Οικονομική Ανθρωπολογία και Οικονομική Γεωγραφία	191	3,92%
20. Άλλα ειδικά θέματα	187	3,83%
14. Οικονομική Ιστορία	137	2,81%
01. Γενικά Οικονομικά και Διδασκαλία	118	2,42%
03. Μαθηματικά - Στατιστική - Πιθανότητες	116	2,38%
04. Μικροοικονομική	79	1,62%
11. Δίκαιο και Οικονομία	66	1,35%
19. Πληροφορική και Οικονομία	47	0,96%
02. Μεθοδολογία και Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης	31	0,64%
ΣΥΝΟΛΟ	4878	100,00%

Όσον αφορά σε κείμενα, δηλαδή βιβλία, φαιά βιβλιογραφία και συλλογικούς τόμους τα διεθνή οικονομικά και η οικονομική ανάπτυξη παραμένουν οι κύριες κατηγορίες, στις οποίες δημοσιεύουν οι έλληνες επιστήμονες αλλά αναβαθμίζεται η βιομηχανική οργάνωση και η υγεία, ενώ υποβαθμίζεται αντίστοιχα η κατηγορία μαθηματικά-στατιστική-πιθανότητες.

Από την κατανομή σε υποκατηγορίες οι τάσεις γίνονται λιγότερο σαφείς λόγω του μικρού αριθμού των δημοσιεύσεων σε κάθε υποκατηγορία. Στο επίπεδο των 177 υποκατηγοριών που

προτείνονται από το Jel η κατανομή παρουσιάζει σαν κορυφαίες κατηγορίες “Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση”, “Οικονομική Ανάπτυξη” και “Γεωργία”. Σε πολλές κατηγορίες περιέχεται μόνο ένας τίτλος και μερικές από αυτές τις κατηγορίες όπως οι ιδιωτικοποιήσεις, τα παράγωγα και τα αμοιβαία κεφάλαια είναι τομείς στους οποίους δίνεται έμφαση και έχουν ανερχόμενο ρόλο διεθνώς. Ενδεχόμενα η μικρή συμμετοχή σε αυτές τις κατηγορίες οφείλεται και στο γεγονός ότι η βάση περιλαμβάνει τίτλους μέχρι τις αρχές του 2000. Η κατανομή των άρθρων έγινε πολλές φο-

ρές σε δύο ή περισσότερες κατηγορίες, για να διευκολυνθούν οι χρήστες, εφόσον πολλά από αυτά εμπίπτουν σε περισσότερα του ενός γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Τεχνολογική Αλλαγή και Ενταξη στις ΕΚ, αφορά τόσο στα διεθνή όσο και στα αναπτυξιακά οικονομικά). Αποτέλεσμα ήταν να γίνουν 6.551 κατατάξεις για τα άρθρα, δηλαδή ένας μέσος όρος 1,6 εγγραφές ανά άρθρο.

Το πιο ενδιαφέρον θέμα, που είναι η ποιότητα των δημοσιεύσεων, είναι και το πιο δύσκολο να αξιολογηθεί. Η καλύτερη δυνατή προσέγγιση θεωρήθηκε το ποσοστό των δημοσιευμένων άρθρων που εμφανίζονται στο Social Science & Science Citation Index, εφόσον στην περίπτωση αυτή αξιοποιείται η προεργασία που έχει γίνει με βάση διεθνή πρότυπα. Από το συνολικό περιεχόμενο της βάσης προέκυψε ότι:

- 279 περιοδικά από τα 853 που έχουν καταχωρηθεί ανήκουν στο SCI, δηλαδή ποσοστό 32,7%.
- Όσον αφορά στα άρθρα τους, 998 άρθρα από τα 2.864 που έχουν καταχωρηθεί συνολικά προέρχονται από περιοδικά του SCI, δηλ. ποσοστό 34,9%.

Με αυτή την προσεγγιστική διαδικασία η ποιότητα των ελληνικών δημοσιεύσεων μπορεί να κριθεί μάλλον ικανοποιητική, εφόσον περισσότερο από μία στις τρεις ανταποκρίνεται σε διεθνείς προδιαγραφές.

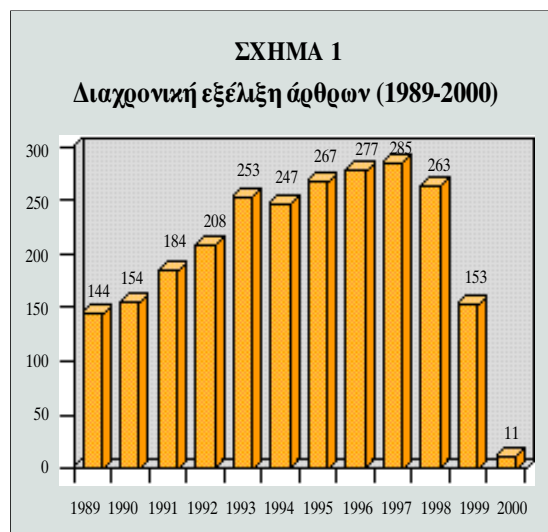
Με βάση τις κατηγορίες που δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες της βάσης η πλειοψηφία των εγγραφών αφορά έργα ελλήνων. Τόσο για τα άρθρα όσο και για τα κείμενα τα ποσοστά θεμάτων ευρύτερου ενδιαφέροντος είναι πολύ ελαφρά ψηλότερα από τα θέματα που αφορούν στην Ελλάδα. Αυτό εξηγείται εύκολα λόγω της μικρής σημασίας της ελληνικής οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο, που αποθαρρύνει τους ερευνητές που θέλουν να εξασφαλίσουν διεθνείς δημοσιεύσεις να ασχοληθούν με εμπειρική έρευνα στη χώρα. Οι μεικτές δημοσιεύσεις είναι της τάξης του 11% για άρθρα και 6,7% για κείμενα, σε ό,τι αφορά θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος, ενώ γίνεται εμφανές ότι είναι πολύ περιορισμένος ο αριθμός των ξένων ερευνητών που ασχολούνται με εμπειρική έρευνα που αφορά στη χώρα μας. Μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος από αυτές τις δημοσιεύσεις αφορά συγκρίσεις της Ελλάδας με χώρες που έχουν κοινά χαρακτηριστικά, όπως οι χώρες της Νότιας Ευρώπης ή οι νεοεκβιομηχανιζόμενες χώρες. Το χαρακτηριστικό αυτό σε συνδυασμό με τη μεγάλη συγκέντρωση στις κατηγορίες “Ευρωπαϊκής Οικονομίας” και “Γεωργία” υποδεικνύει ότι πιθανόν η κοινοτική χρηματοδότηση έχει επηρεάσει πολύ την κατεύθυνση της οικονομικής έρευνας στη χώρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

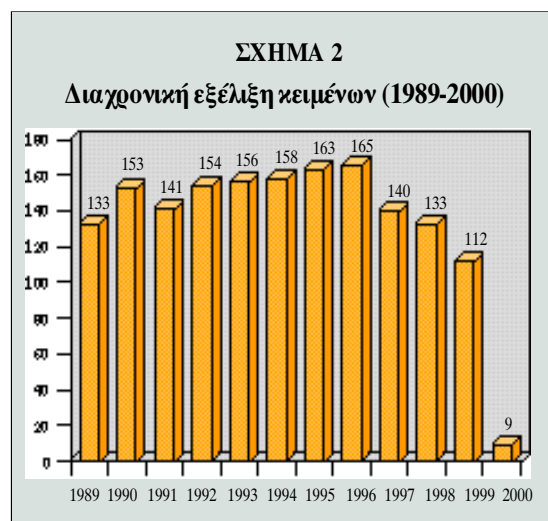
Κατάταξη δημοσιεύσεων με βάση την εθνικότητα του συγγραφέα

Θεματική Ενότητα	Αριθμός Αρθρων	Ποσοστό	Αριθμός Κειμένων	Ποσοστό
Εργα ελλήνων για θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος	1655	40,67%	1455	42,46%
Εργα ελλήνων για την Ελλάδα	1647	40,48%	1442	42,08%
Εργα ελλήνων και ξένων για θέματα ευρύτερου οικονομικού ενδιαφέροντος	462	11,35%	227	6,62%
Εργα ξένων για την Ελλάδα	212	5,21%	256	7,47%
Εργα ελλήνων και ξένων για την Ελλάδα	93	2,29%	47	1,37%

Τα διαχρονικά στοιχεία αναλύονται μέχρι το 1997. Η πτώση που παρατηρείται μετά το 1998 δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα αλλά το χρόνο δημιουργίας της βάσης και τη χρονική υστέρηση σε κάθε αντίστοιχη προσπάθεια συλλογής στοιχείων. Τα βιογραφικά ζητήθηκαν στο τέλος του 1998, άρα περιλαμβάνουν συστηματικά μόνο τις δημοσιεύσεις μέχρι το 1997. Αντίστοιχα οι αναζητήσεις που έγιναν σε CD ROM το 1999 και το 2000 είχαν κάποια χρονική υστέρηση, και μόνο οι πηγές από το Διαδίκτυο ήταν πλήρως ενημερωμένες. Τέλος, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα η συλλογή στοιχείων σταμάτησε το πρώτο εξάμηνο του 2000, για να ολοκληρωθούν οι εγγραφές και οι έλεγχοι. Η συστηματική συντήρηση της βάσης στο μέλλον θα δείξει αν τα αρχικά αυτά συμπεράσματα επιβεβαιώνονται ή υπάρχουν αποκλίσεις και αν τελικά θα υπάρξει ένα σημείο κορεσμού, από το οποίο και ύστερα οι ρυθμοί μεγέθυνσης θα σταθεροποιηθούν είτε σε απόλυτους αριθμούς, είτε σαν ποσοστό των αντίστοιχων διεθνών δημοσιεύσεων. Η διαχρονική εξέλιξη δείχνει μια συστηματικά ανοδική τάση μέχρι το 1997. Οι μέσοι ετήσιοι ρυθμοί μεγέθυνσης στη δεκαετία του '90 είναι 8,79% και διπλασιάζονται πρακτικά από τη δεκαετία του '80 για τα άρθρα. Αντίθετα ο ρυθμός μεγέθυνσης μειώνεται συστηματικά για τα κείμενα, που περνά από μέση ετήσια αύξηση 7,88% στη δεκαετία του '80 σε -1,2% για τα κείμενα. Στην πραγματικότητα η παραγωγή των κειμένων είναι περίπου σταθερή και η μικρή μείωση του 1997 πρέπει να είναι συγκυριακή. Από τη σύγκριση όμως μπορεί να υποθέσει κανείς μια τάση υποκατάστασης δημοσιεύσεων από κείμενα σε άρθρα. Σε ετήσια βάση υπάρχουν σχετικές αυξομειώσεις αλλά η γενική τάση είναι σταθερά ανοδική. Η επιρροή της κοινοτικής χρηματοδότησης και της ανόδου της συμμετοχής της Ελλάδας στο Πρόγραμμα Πλαίσιο, καθώς και η χρηματοδότηση έρευνας στο γνωστικό αντικείμενο από το ΕΠΕΤ έχουν συνεισφέρει στην αύξηση του ερευνητικού έργου και κατά συνέπεια των δημοσιεύσεων.

Η διαχρονική εξέλιξη των Κειμένων για τα τελευταία 11 χρόνια παρουσιάζεται στο Σχήμα 2 που ακολουθεί.

Συγκρίνοντας διαχρονικά την εξέλιξη του συνόλου των άρθρων με αυτή των δημοσιεύσεων που περιλαμβάνονται στο Science και Social Science Citation Index διαπιστώνεται ότι ενώ στη δεκαετία του '80 οι δημοσιεύσεις SCI⁴ αυξάνονταν με ρυθμό μισό περίπου του συνόλου (2,16% μέση ετήσια αύξηση των SCI και 4,42% στο σύνολο), στη δεκαετία του '90 ο ρυθμός αύξησής τους είναι 50% ψηλότερος (8,79% και 13,86%) αντίστοιχα. Αυτή η άνοδος επιβεβαιώνει τη βελτίωση της ποιότητας των ελληνικών δημοσιεύσεων.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Διαχρονική κατανομή κειμένων και άρθρων βάσης δεδομένων Hellecon

	Άρθρα σύνολο			Άρθρα SCI			Κείμενα		
	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση
Δεν έχουν	36	0,88%		0	0,00%		496	14,47%	
έως 1949	1	0,02%		2	0,20%		49	1,43%	
1950-59	14	0,34%		6	0,60%		18	0,53%	
1960-69	45	1,11%		2	0,20%		142	4,14%	
1970-79	479	11,77%		91	9,12%		323	9,43%	
1980-89	1192	29,29%		269	26,95%		912	26,61%	
1990-99	2291	56,30%		623	62,42%		1478	43,13%	
Σύνολο	4069	100,00%		998	100,00%		3427	100,00%	
1980	99	2,43%		29	2,91%		70	2,04%	
1981	92	2,26%	-7,07%	15	1,50%	-48,28%	48	1,40%	-31,43%
1982	106	2,61%	15,22%	26	2,61%	73,33%	52	1,52%	8,33%
1983	95	2,33%	-10,38%	20	2,00%	-23,08%	66	1,93%	26,92%
1984	92	2,26%	-3,16%	25	2,51%	25,00%	92	2,68%	39,39%
1985	124	3,05%	34,78%	22	2,20%	-12,00%	111	3,24%	20,65%
1986	156	3,83%	25,81%	34	3,41%	54,55%	137	4,00%	23,42%
1987	140	3,44%	-10,26%	35	3,51%	2,94%	84	2,45%	-38,69%
1988	145	3,56%	3,57%	32	3,21%	-8,57%	119	3,47%	41,67%
1989	143	3,51%	-1,38%	31	3,11%	-3,13%	133	3,88%	11,76%
1990	154	3,78%	7,69%	36	3,61%	16,13%	154	4,49%	15,79%
1991	184	4,52%	19,48%	59	5,91%	63,89%	141	4,11%	-8,44%
1992	208	5,11%	13,04%	53	5,31%	-10,17%	154	4,49%	9,22%
1993	253	6,22%	21,63%	52	5,21%	-1,89%	156	4,55%	1,30%
1994	247	6,07%	-2,37%	59	5,91%	13,46%	158	4,61%	1,28%
1995	266	6,54%	7,69%	79	7,92%	33,90%	163	4,76%	3,16%
1996	278	6,83%	4,51%	68	6,81%	-13,92%	166	4,84%	1,84%
1997	285	7,00%	2,52%	95	9,52%	39,71%	141	4,11%	-15,06%
1998	263	6,46%	-7,72%	74	7,41%	-22,11%	133	3,88%	-5,67%
1999	153	3,76%	-41,83%	48	4,81%	-35,14%	112	3,27%	-15,79%
2000	11	0,27%	-92,81%	5	0,50%	-89,58%	9	0,26%	-91,96%
1980-1990	4,42%			2,16%			7,88%		
1990-1997	8,79%			13,86%			-1,26%		
1980-1997	6,22%			6,98%			4,12%		

⁴ Στη συνέχεια θα χρησιμοποιείται η σύντηξη SCI για την περιγραφή του όρου Social Science & Science Citation Index.

Τα βιογραφικά σημειώματα αποτέλεσαν τη σημαντικότερη πηγή της βάσης για τα άρθρα, ενώ οι κατάλογοι συνεισέφεραν κατά 41,5% στις εγγραφές των κειμένων. Οι βάσεις δεδομένων, τα περιοδικά και οι συστηματικές εγγραφές στο διαδίκτυο είναι επίσης σημαντικές πηγές, ενώ ελάχιστα συνεισέφεραν οι βιβλιοθήκες και οι άλλες πηγές του διαδικτύου. Η γκριζα βιβλιογραφία και οι κατάλογοι ήταν σημαντικές πηγές μόνο για τα κείμενα. Η αλληλοεπικάλυψη των πηγών ήταν πολύ περιορισμένη σαν συνδυασμός δύο πηγών και πρακτικά ανύπαρκτη σαν συνδυασμός τριών. Αυτή η διαπίστωση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ορθώς χρησιμοποιήθηκαν εναλλακτικές πηγές και το όφελος από τη χρήση τους ήταν πολλαπλάσιο του επιπλέον κόστους.

3. Οι εξελίξεις της ελληνικής βιβλιογραφίας στη χρηματοοικονομική

Όπως φαίνεται από τη συνολική κατανομή άρθρων και κειμένων οι δημοσιεύσεις της κατηγορίας “χρηματοοικονομική” αφορούν μόνο το 5,39% και το 4,57% του συνόλου κατατάσσοντάς τη σε 11η και 9η θέση αντίστοιχα. Αναλύοντας παραπέρα τη συγκεκριμένη κατηγορία φαίνεται ότι η “χρηματοοικονομική ανάλυση” είναι σε κάθε περίπτωση η υποκατηγορία που συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των ελλήνων ερευνητών και ακολουθείται από τις κατηγορίες “χρηματιστήρια” και “τράπεζες” με αντίθετη όμως σειρά στα άρθρα από ό,τι στα κείμενα. Τα αμοιβαία κεφάλαια και οι ιδιωτικοποιήσεις παρουσιάζουν τη χαμηλότερη συγκέντρωση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5								
Κείμενα και άρθρα ανά υποκατηγορία του Jel 07. Χρηματοοικονομική								
Κατηγορία Jel 07. Χρηματοοικονομική	Άρθρα	% Άρθρα/ Αριθμό Κατατάξεων	% Υποκατηγορία/ Σύνολο Κατηγορίας	Κείμενα	% Κείμενα/ Αριθμό Κατατάξεων	% Υποκατηγορία/ Σύνολο Κατηγορίας	Σύνολο Εγγραφών	% Σύνολο Εγγραφών/ Σύνολο Κατηγορίας
07.00. Γενικά	23	0,35%	6,71%	26	0,49%	10,66%	49	8,35%
07.01. Εμπορεύματα	8	0,12%	2,33%	4	0,08%	1,64%	12	2,04%
07.02. Ιδιωτικοποίηση	1	0,02%	0,29%	3	0,06%	1,23%	4	0,68%
07.03. Χρηματιστήρια	61	0,93%	17,78%	11	0,21%	4,51%	72	12,27%
07.04. Χρέος - Ομόλογα	7	0,11%	2,04%	1	0,02%	0,41%	8	1,36%
07.05. Παράγωγα	5	0,08%	1,46%	1	0,02%	0,41%	6	1,02%
07.06. Χαρτοφυλάκια	23	0,35%	6,71%	5	0,09%	2,05%	28	4,77%
07.07. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	111	1,69%	32,36%	60	1,13%	24,59%	171	29,13%
07.08. Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες	8	0,12%	2,33%	17	0,32%	6,97%	25	4,26%
07.09. Αγορές	29	0,44%	8,45%	18	0,34%	7,38%	47	8,01%
07.10. Αμοιβαία Κεφάλαια - Θεσμικοί Επενδυτές	3	0,05%	0,87%	1	0,02%	0,41%	4	0,68%
07.11. Τράπεζες	50	0,76%	14,58%	80	1,51%	32,79%	130	22,15%
07.12. Τομείς	4	0,06%	1,17%	5	0,09%	2,05%	9	1,53%
07.13. Διάφορα - Λοιπά	10	0,15%	2,92%	12	0,23%	4,92%	22	3,75%
07. Χρηματοοικονομική	320		100,00%	223		100,00%	543	100,00%
Γενικό Σύνολο	4069			3427			7496	

Ο σχετικά μικρός αριθμός των δημοσιεύσεων, παρά τη μεγάλη άνοδο του τομέα στη χώρα τα τελευταία χρόνια, μπορεί να εξηγηθεί πολλαπλά:

➤ Είναι πιθανό ότι λόγω της πρόσφατης ανόδου της αγοράς και των σχετικών αμοιβών οι ειδικευμένοι στα θέματα απασχολούνται περισσότερο με πρακτικές εφαρμογές περιορίζοντας έτσι τα ακαδημαϊκά τους ενδιαφέροντα.

➤ Τα ΑΕΙ δεν έχουν προσαρμόσει ακόμα την προσφορά εκπαιδευτικών δυνατοτήτων στις ανάγκες της αγοράς και κατά συνέπεια δεν έχουν προσληφθεί αντίστοιχα μέλη ΔΕΠ, που προωθούν ερευνητικές δραστηριότητες και δημοσιεύσεις.

➤ Η χρονική περίοδος την οποία καλύπτει πλήρως η έρευνα δεν αρκεί για να φανεί η σχετική άνοδος.

Οπωσδήποτε τα συμπεράσματα αυτά δε μπορούν να επιβεβαιωθούν αν δεν γίνουν αντίστοιχες διεθνείς συγκρίσεις.

Κάνοντας μια σύγκριση ποιοτική, με βάση την προσέγγιση του Science και Social Science Citation Index η συνολική ποιότητα στη χρηματοοικονομική δείχνει να υπολείπεται ελαφρά του μέσου όρου: ενώ ο τομέας συνεισφέρει κατά 5,39% στο σύνολο των δημοσιεύσεων μόνο το 4,90% των άρθρων που περιλαμβάνονται στα περιοδικά διεθνούς κύρους

έχει καταταγεί στον τομέα της χρηματοοικονομικής. Αυτό ωστόσο μπορεί και να αντικατοπτρίζει μια διεθνή τάση συγκέντρωσης των αναφορών σε άλλου είδους δημοσιεύσεις και πριν οριστικοποιηθεί ένα τέτοιο συμπέρασμα θα πρέπει και πάλι να γίνουν αντίστοιχες συγκρίσεις. Σε επίπεδο υποκατηγοριών η σχετική συγκέντρωση είναι παραπλήσια της γενικής κατάταξης δίνοντας και πάλι έμφαση σε Χρηματοοικονομική Ανάλυση, Τράπεζες και Χρηματιστήρια.

Η διαχρονική εξέλιξη επιβεβαιώνει την ανοδική τάση που έχει παρατηρηθεί στο σύνολο των ελληνικών δημοσιεύσεων με μια μικρή απόκλιση προς τα κάτω το 1996 που δεν είναι άμεσα εξηγήσιμη. Παρόλο που λόγω του μικρού αριθμού των δημοσιεύσεων η ερμηνευτική αξία των χρονολογικών σειρών είναι περιορισμένη διαφαίνονται κάποιες μακροχρόνιες τάσεις:

Η μέση ετήσια αύξηση των άρθρων είναι χαμηλότερη στη δεκαετία του '90 από ό,τι στη δεκαετία του '80, αντίθετα με το σύνολο. Ωστόσο η εξήγηση βρίσκεται στον πολύ χαμηλό ρυθμό δημοσιεύσεων στις αρχές της δεκαετίας του '80 (τρεις μόνο το 1980 και 81) που αλλοιώνει την εξέλιξη. Στην περίπτωση των κειμένων εμφανίζεται η ίδια πτωτική τάση στη

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
Άρθρα σε SCI ανά υποκατηγορία του Jel 07. Χρηματοοικονομική

Υποκατηγορία Jel	Αριθμός Άρθρων	% Υποκατηγορίας	% στο Σύνολο σε SCI
07.07. Χρηματοοικονομική Ανάλυση	31	39,74%	1,95%
07.11. Τράπεζες	15	19,23%	0,94%
07.06. Χαρτοφυλάκια	7	8,97%	0,44%
07.03. Χρηματιστήρια	6	7,69%	0,38%
07.00. Γενικά	5	6,41%	0,31%
07.09. Αγορές	4	5,13%	0,25%
07.01. Εμπορεύματα	3	3,85%	0,19%
07.05. Παράγωγα	3	3,85%	0,19%
07.04. Χρέος - Ομόλογα	2	2,56%	0,13%
07.13. Διάφορα - Λοιπά	2	2,56%	0,13%
Σύνολο	78	100,00%	4,90%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7									
Διαχρονική εξέλιξη άρθρων κατηγορίας Jel 07. Χρηματοοικονομική									
Ετη	Άρθρα 07			Άρθρα 07 SCI			Κείμενα 07		
	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση	Αριθμός	%	Ετήσια αύξηση
Δεν έχουν	3	0,94%		0	0,00%		48	21,52%	
έως 1949	0	0,00%		0	0,00%		1	0,45%	
1950-59	1	0,31%		0	0,00%		1	0,45%	
1960-69	1	0,31%		0	0,00%		12	5,38%	
1970-79	19	5,94%		6	8,11%		8	3,59%	
1980-89	72	22,50%		16	21,62%		41	18,39%	
1990-99	223	69,69%		52	70,27%		112	50,22%	
Σύνολο	320	100,00%		74	100,00%		223	100,00%	
1980	3	0,94%		1	1,35%		4	1,79%	
1981	3	0,94%	0,00%	0	0,00%	-100,00%	0	0,00%	-100,00%
1982	7	2,19%	133,33%	1	1,35%		3	1,35%	
1983	6	1,88%	-14,29%	0	0,00%	-100,00%	1	0,45%	-66,67%
1984	5	1,56%	-16,67%	2	2,70%		2	0,90%	100,00%
1985	7	2,19%	40,00%	1	1,35%	-50,00%	6	2,69%	200,00%
1986	15	4,69%	114,29%	2	2,70%	100,00%	8	3,59%	33,33%
1987	16	5,00%	6,67%	7	9,46%	250,00%	4	1,79%	-50,00%
1988	5	1,56%	-68,75%	0	0,00%	-100,00%	7	3,14%	75,00%
1989	5	1,56%	0,00%	2	2,70%		6	2,69%	-14,29%
1990	14	4,38%	180,00%	7	9,46%	250,00%	12	5,38%	100,00%
1991	15	4,69%	7,14%	5	6,76%	-28,57%	6	2,69%	-50,00%
1992	15	4,69%	0,00%	2	2,70%	-60,00%	9	4,04%	50,00%
1993	23	7,19%	53,33%	1	1,35%	-50,00%	9	4,04%	0,00%
1994	28	8,75%	21,74%	7	9,46%	600,00%	12	5,38%	33,33%
1995	30	9,38%	7,14%	6	8,11%	-14,29%	9	4,04%	-25,00%
1996	20	6,25%	-33,33%	6	8,11%	0,00%	17	7,62%	88,89%
1997	28	8,75%	40,00%	7	9,46%	16,67%	12	5,38%	-29,41%
1998	30	9,38%	7,14%	9	12,16%	28,57%	14	6,28%	16,67%
1999	20	6,25%	-33,33%	2	2,70%	-77,78%	12	5,38%	-14,29%
2000	1	0,31%	-95,00%	0	0,00%	-100,00%	0	0,00%	-100,00%
1980-1990	15,40%			19,46%			10,99%		
1990-1997	9,90%			0,00%			0,00%		
1980-1997	13,14%			11,45%			6,46%		

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
Άρθρα κατηγορίας Jel 07, Χρηματοοικονομική ανά θεματική ενότητα

Θεματική Ενότητα	Αριθμός Άρθρων	Ποσοστό	Αριθμός Κειμένων	Ποσοστό
Έργα ελλήνων ευρύτερα	121	37,81%	112	50,22%
Έργα ελλήνων για την Ελλάδα	129	40,31%	97	43,50%
Έργα ελλήνων και ξένων ευρύτερα	51	15,94%	9	4,04%
Έργα ελλήνων και ξένων για Ελλάδα	4	1,25%	2	0,90%
Έργα ξένων για την Ελλάδα	15	4,69%	3	1,35%
Σύνολο	320	100,00%	223	100,00%

μέση ετήσια αύξηση όπως και στο σύνολο. Επίσης στα θέματα των άρθρων υψηλής ποιότητας παρατηρούνται σημαντικές αυξομειώσεις, που στην πραγματικότητα αντανακλούν συγκυριακές δημοσιεύσεις ενός πολύ μικρού αριθμού άρθρων, που είναι 0-2 στην πρώτη δεκαετία με εξαίρεση το 1987 και 5-9 από το 1990-1997 με τρεις εξαιρέσεις με πολύ χαμηλό αριθμό δημοσιεύσεων.

Η σύγκριση με βάση την εθνικότητα του συγγραφέα και το είδος της δημοσίευσης δείχνει ότι ο τομέας χρηματοοικονομικής είναι πιο ανοικτός σε διεθνείς συνεργασίες για δημοσιεύσεις σε θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος σε ό,τι αφορά άρθρα αλλά όχι σε δημοσιεύσεις κειμένων. Αντίστοιχα όμως οι έλληνες συγγραφείς στον τομέα της χρηματοοικονομικής περιορίζονται περισσότερο σε δημοσιεύσεις που αφορούν μόνο την Ελλάδα από ό,τι ο μέσος όρος του κλάδου.

Από πλευράς γλώσσας ο αριθμός των άρθρων

που γράφεται στον τομέα της χρηματοοικονομικής είναι σημαντικά ψηλότερος στην αγγλική γλώσσα (87,19% έναντι 73,53%) για το μέσο όρο. Άλλες γλώσσες πλην των ελληνικών και αγγλικών είναι πρακτικά αμελητέες. Η σχετική υπεροχή της αγγλικής γλώσσας είναι πολύ μικρότερη για τα κείμενα αλλά επιβεβαιώνεται και στα άρθρα.

4. Γενικά συμπεράσματα

Η βάση Hellecon είναι πολύ πλούσια σε υλικό χάρη στις εναλλακτικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν και το όφελος από τη χρήση τους ήταν πολλαπλάσιο του επιπλέον κόστους. Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από την καταγραφή των δημοσιεύσεων και τη δημιουργία της βάσης είναι η γρήγορη άνοδος των δημοσιεύσεων ελλήνων οικονομολόγων, καθώς και θεμάτων που αφορούν στην ελληνι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
Αριθμός άρθρων και κειμένων στον τομέα Χρηματοοικονομική ανά γλώσσα

Γλώσσα	Αριθμός Άρθρων	Ποσοστό	Αριθμός Κειμένων	Ποσοστό
Αγγλικά	279	87,19%	63	28,25%
Ελληνικά	29	9,06%	154	69,06%
Γαλλικά	10	3,13%	4	1,79%
Γερμανικά	1	0,31%	1	0,45%
Ιταλικά	1	0,31%	1	0,45%
Σύνολο	320	100,00%	223	100,00%

κή οικονομία και η συστηματική βελτίωση της ποιότητάς τους. Η συλλογή των δημοσιεύσεων είναι εκτεταμένη και δείχνει σταθερά μια σχετική συγκέντρωση σε θέματα διεθνούς και αναπτυξιακής οικονομικής με ενδείξεις ότι οι έλληνες οικονομολόγοι δεν έχουν στραφεί ακόμα σε νέα θέματα. Φαίνεται ότι οι τομείς που χρηματοδοτούνται κατά προτεραιότητα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αυτοί που έχουν και τη μεγαλύτερη συγκέντρωση των ελληνικών δημοσιεύσεων.

Ο τομέας της χρηματοοικονομικής συμμετέχει με σχετικά χαμηλό ποσοστό στο σύνολο, με κάποια σημαντική συνεισφορά μόνο στις υποκατηγορίες “χρηματοοικονομική ανάλυση”, “χρηματιστήριο” και “τράπεζες”. Η ποιότητα, όπως κρίνεται με βάση τις διεθνείς αναφορές (citations), αν και υπολείπεται λίγο, είναι περίπου αντίστοιχη με αυτή του μέσου όρου των δημοσιεύσεων. Αντίστοιχα και οι ρυθμοί μεγέθυνσης υπολείπονται σχετικά. Η ανάγκη εξεύρεσης ερευνητικών πόρων για τον τομέα είναι ίσως ένα πρώτο εμφανές συμπέρασμα, αλλά

χρειάζονται διεθνείς συγκρίσεις και ανάλυση της διαθεσιμότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου, πριν επιβεβαιωθεί.

Σε γενικές γραμμές, τώρα που έχουν συγκεντρωθεί τα πρωτογενή στοιχεία, είναι απαραίτητο να προωθηθούν πολλαπλές διεθνείς συγκρίσεις στο σύνολο του έργου, κατά κλάδο αλλά και διαχρονικά. Ιδιαίτερα για τον τομέα της χρηματοοικονομικής αυτό είναι απαραίτητο, δεδομένης της σχετικά μικρής συγκέντρωσης της έρευνας. Η συστηματική συντήρηση της βάσης στο μέλλον θα δείξει αν τα αρχικά αυτά συμπεράσματα επιβεβαιώνονται ή υπάρχουν αποκλίσεις και αν τελικά θα συνεχίσει η αύξηση της παραγωγής και η βελτίωση της ποιότητας ή αν θα υπάρξουν απόλυτες ή/και σχετικές σταθεροποιητικές τάσεις.

